

NN31545.0739

OTA 739

mei 1973

Instituut voor Cultuurtechniek en Waterhuishouding
Wageningen

INVESTERINGSNIVEAU
VAN LAND- EN TUINBOUWBEDRIJVEN
IN VERSCHILLENDE GEBIEDEN

L. W. Vink en C. G. J. van Oostrom

STARRINGEBOUW

Nota's van het Instituut zijn in principe communicatiemiddelen, dus geen officiële publikaties. Hun inhoud varieert sterk en kan zowel betrekking hebben op een eenvoudige weergave van cijferreeksen, als op een concluderende discussie van onderzoeksresultaten. In de meeste gevallen zullen de conclusies echter van voorlopige aard zijn omdat het onderzoek nog niet is afgesloten. Bepaalde nota's komen niet voor verspreiding buiten het Instituut in aanmerking.

1709638

INHOUD

	blz.
INLEIDING	1
VERZAMELING CIJFERMATERIAAL	1
RESULTATEN	2
SAMENVATTING	6
LITERATUUR	6

INLEIDING

Gedurende de laatste tien jaar is een groot verschil in structurele ontwikkelingen van land- en tuinbouwbedrijven in verschillende gebieden van Nederland waar te nemen. Te denken valt hierbij onder andere aan uitbreiding van de veehouderij op de zand- en rivierkleigronden ten koste van de akkerbouw, alsmede het achterblijven in economische ontwikkeling van de akkerbouwbedrijven in het noorden vergeleken met die in het zuidwesten. In de tuinbouw valt in deze periode in het algemeen een overschakeling naar meer intensieve teelten te constateren, zoals de omschakeling van groenteteelt in de volle grond naar groenteteelt onder glas, terwijl tegelijkertijd op de bestaande bedrijven met glas, de bloemeteelt sterk werd uitgebreid ten koste van de groenteteelt.

Aan te nemen valt dat deze verschillen in ontwikkeling tot uitdrukking komen in het investeringsgedrag van de bedrijven, vooral ten aanzien van diepte-investeringen (vervanging van arbeid door kapitaal).

In het hierna volgende is getracht een inzicht te verkrijgen in de hoogte van de jaarlijkse investeringen per hectare cultuurgrond in de belangrijkste land- en tuinbouwgebieden van Nederland.

VERZAMELING CIJFERMATERIAAL

In de literatuur zijn voor zover bekend geen exacte gegevens van netto-investeringen van land- en tuinbouwbedrijven per regio voorhanden. Wel verzamelt het CBS jaarlijks regionale gegevens over investeringen in de bedrijfsuitrusting van de bedrijven. Voorts zijn uit onderzoeken van het LEI naar de rentabiliteit en de financiële

positie van land- en tuinbouwbedrijven regionale investeringscijfers af te leiden.

Bij de verwerking van het cijfermateriaal uit deze twee bronnen, dat afkomstig is van zowel eigenaars- als pachtersbedrijven, is voor zover het de landbouwbedrijven betreft onderscheid gemaakt in:

- . investeringen in grond en gebouwen
- . investeringen in veestapel
- . overige investeringen

De investeringen in grond en gebouwen nemen hierbij een enigszins bijzondere positie in. Een belangrijk deel van deze investeringen heeft betrekking op verbetering van grond en bedrijfsgebouwen van zowel eigenaars- als pachtersbedrijven. Daarnaast zijn echter in deze categorie ook investeringen opgenomen voor aankoop van grond en gebouwen, die voorheen reeds een agrarische bestemming hadden. In dit geval is er dus geen sprake van een uitbreiding van het agrarische productiepotentieel. Vermeld kan nog worden dat investeringen in grond en gebouwen, welke geheel of gedeeltelijk door de Overheid zijn gesubsidieerd eveneens zijn opgenomen.

Voor wat betreft de investeringen in de veestapel kan worden gesteld dat deze voor een belangrijk deel betrekking hebben op de rundveehouderij. In de onderzoeken zijn geen gegevens van gespecialiseerde veredelingsbedrijven opgenomen.

De post overige investeringen bestaat uit de investeringen in dode inventaris en in voorraden en omvat tevens de liquide middelen.

Tenslotte zijn voor de belangrijkste tuinbouwgebieden alleen de totale jaarlijkse bedrijfsinvesteringen afgeleid, waarbij tevens de meest voorkomende bedrijfstypen zijn betrokken.

RESULTATEN

De resultaten voor wat betreft de landbouwbedrijven zijn weergegeven in tabel 1. Hieruit blijkt dat het gemiddelde jaarlijkse investeringsniveau over de periode 1964 tot en met 1970 per gebied sterk varieert. Verreweg de hoogste investeringen worden gedaan

Tabel 1. Gemiddelde investeringen van landbouwbedrijven over de periode 1964 t/m 1970

Landbouwgebied	Gemiddelde investering (gld/ha. jaar)			totaal
	grond en gebouwen	vee-stapel	dode inv. voorraden en liquide middelen	
<u>Akkerbouwbedrijven</u>				
Noordelijk kleigebied	133	10	119	262
Veenkoloniën	132	-23	160	269
Noordelijk zandgebied	145	-20	165	290
IJsselmeerpolders	88	- 9	104	183
Zuidwestelijk kleigebied	304	4	109	417
<u>Weidebedrijven</u>				
Noordelijk kleiweidegebied	385	84	100	569
Noordelijk veenweidegebied	242	80	104	426
Westelijk weidegebied	215	106	110	431
Noordelijk zandgebied	184	89	110	383
Noordelijk zandgebied (Meppel e. o.)	188	89	111	388
<u>Gemengde bedrijven</u>				
Veenkoloniën	365	125	142	632
Noordelijk zandgebied	366	123	143	632
<u>Weide- en gemengde bedrijven</u>				
Oostelijk zandgebied	308	175	120	603
Centraal zandgebied	301	171	124	596
Rivierkleigebied	(315)	170	115	(600)
Zuidelijk zandgebied	427	284	187	898

op de weide- en gemengde bedrijven in het zuidelijk zandgebied, de laagste vindt men op de akkerbouwbedrijven in het noordelijk klei- en zandgebied, de Veenkoloniën en de IJsselmeerpolders. Hierbij dient te worden bedacht dat de akkerbouwbedrijven in de IJsselmeerpolders vrijwel alle pachtersbedrijven zijn, zodat hier uiteraard de investering in grond en gebouwen aanzienlijk lager is.

Ook relatief blijken de investeringen in het zuidelijk zandgebied het grootst te zijn. Dit blijkt uit het feit dat hier het gemiddeld geïnvesteerd vermogen in de periode 1964 t/m 1970 voor de eigenaarsbedrijven f 14 400 per ha cultuurgrond bedroeg met een gemiddelde jaarlijkse stijging van 6,7%, terwijl dit voor het noordelijk kleigebied achtereenvolgens f 10 600/ha en 2,9% was. De investeringen van de pachtersbedrijven geven in dit opzicht hetzelfde beeld met alleen een aanzienlijk hoger niveau in de gemiddelde jaarlijkse toename. Voor deze categorie bedrijven bedroeg het gemiddeld geïnvesteerd vermogen in het zuidelijk zandgebied f 6900/ha met een jaarlijkse toename van 11,0% en voor de pachtersbedrijven in het noordelijk kleigebied was dit f 2900/ha met een gemiddelde stijging van 6,6%. De weidebedrijven op de zandgronden in het noorden van het land vertonen eveneens een lager niveau van investeringen in vergelijking met andere weidegebieden.

Zoals in de inleiding al werd opgemerkt blijkt dat op de weide- en gemengde bedrijven op de zand- en rivierkleigronden een omschakeling plaatsvindt van de akkerbouw naar de veehouderij, getuige het hoge investeringsniveau in de veestapel en in grond en gebouwen. De totale investeringen zijn per gebied tevens weergegeven in fig. 1.

Fig. 1. Gemiddelde investeringen van landbouwbedrijven (gld/ha. jaar) over de periode 1964 t/m 1970

In tabel 2 zijn de gemiddelde jaarlijkse investeringen per hectare cultuurgrond in de belangrijkste tuinbouwgebieden weergegeven over de periode 1960-1970. Er is een duidelijke relatie te constateren tussen intensiteit van grondgebruik en jaarlijkse investeringen. In de glasgebieden liggen deze investeringen op ongeveer hetzelfde niveau. Alleen in het gebied Aalsmeer is door de aanwezigheid van zeer intensieve bloemencultures het absolute niveau wat hoger. Opmerkelijk is voorts het verschil in absolute en relatieve investering tussen de bedrijven in de vollegrondstuinbouwgebieden, wat ook samenhangt met de intensiteit van het grondgebruik. De jaarlijk vrij hoge relatieve investeringen in de gebieden Venlo/Noord Limburg en Het Grootslag, wijzen op een overschakeling naar meer intensieve teelten op de betrokken bedrijven (resp. meer glas en bollen). Tenslotte is het lage niveau van investeringen op de gespecialiseerde fruitteeltbedrijven opvallend. De slechte rentabiliteit in deze sector zal hieraan wel debet zijn.

Tabel 2. Gemiddelde investeringen van tuinbouwbedrijven over de periode 1960-1970.

Tuinbouwgebied	Gem. investering gld/ha. jaar	Gem. geïnvesteerd vermogen gld/ha	Gem. investering per jaar in % van gem. geïnvesteerd vermogen
<u>Groenteteelt onder glas</u>			
Westland	11 960	161 000	7,4
De Kring	11 812	205 000	5,8
Venlo/Nrd. Limburg	11 373	124 000	9,2
<u>Sierteelt onder glas</u>			
Aalsmeer	13 784	279 000	4,9
<u>Groenteteelt in de open grond</u>			
IJsselmonde	1 679	25 500	6,6
Randgebieden v/h Geestmer- ambacht	835	18 100	4,6
<u>Sierteelt in de open grond</u>			
De Bloembollenstreek	3 085	78 500	3,9
Het Grootslag	4 104	42 000	9,8
Boskoop	7 063	112 000	6,3
<u>Fruitteelt in de open grond</u>			
Gespecialiseerde bedrijven	610	23 300	2,6

SAMENVATTING

In die landbouwgebieden, waar sprake is van een snelle structuurverandering van de bedrijven, is een hoog investeringsniveau waar te nemen. In dit opzicht blijft het noorden van het land vooral voor wat betreft de gespecialiseerde akkerbouwbedrijven en de weidebedrijven op de zandgronden duidelijk achter. Dit in tegenstelling tot het zuidelijk zandgebied, waar een veel grotere bereidheid tot investeren valt te constateren. Het resultaat hiervan is dat in dit gebied een snellere aanpassing van de bestaande bedrijfsstructuur plaatsvindt aan nieuwe mogelijkheden. Het westen en het midden van het land nemen hierbij een tussenpositie in.

In de tuinbouw was in de jaren 1960-1970 in het algemeen sprake van een grote investeringsgeneigdheid met uitzondering van de fruitteeltgebieden en in mindere mate de randgebieden van het Geestmerambacht.

LITERATUUR

CENTRAAL BUREAU VOOR DE STATISTIEK. Statistiek van de land- en tuinbouw, jaren 1964 tot en met 1971.

LANDBOUW-ECONOMISCH INSTITUUT, 1972. Bedrijfsuitkomsten in de tuinbouw in de jaren 1960 tot en met 1970, publikatie nr. 4.56.

—————, 1972. De financiële positie van landbouwbedrijven, publikatie nr. 3.30 en 3.36.

—————, 1971. De financiële positie van landbouwbedrijven, publikatie nr. 3.20.

—————, 1969. De financiële positie van een aantal landbouwbedrijven in de boekjaren 1964/'65, 1965/'66 en 1966/'67, publikatie nr. 3.2.